

Ljudje, kadri so najdragocenejše, kar imamo Ljudska tehnika

Na gimnaziji v Ptujju se je začelo zanimanje za ljudsko tehniko

Ljudska tehnika je med našo mladino vedno popularnejša. Z vsakim dnem nastajajo nove in nove organizacije ljudske tehnike. Tako so tudi dijaki iz ptujске gimnazije ustanovili klub ljudske tehnike, v sklopu katerega se bo razvijalo vse delo gimnazijske mladine na tem polju.

V petek, 21. t. m. se je v gimnazijski risalnici zbralo k ustanovnemu občnemu zboru okrog 60 dijakov in dijakinj. Tovarš Cabrijan, ki odgovarja včasem gimnazijskem komitetu LMS za ljudsko tehniko, je pozdravil vse navzoče, na to pa je gov. Brenčičeva govorila o pomenu in nalogah ljudske tehnike v naši državi. Izvedene so bile volitve v upravni odbor kluba. Soglasno je bil izvoljen za predsednika tov. Cabrijan, za sekretarja gov. Brenčičeva, za gospodarja pa Kralj Stefan. Profesorski zbor bo zastopal in

nudil mladim tehnikom potrebne nasvete tov. Bolta Slavko.

Ustanovljeni so bili štiri krožki ljudske tehnike, in sicer: radio-amaterski avtomoto, letalsko-modelarski in broderski krožek. Največje zanimanje je za avtomoto in radio-amaterski krožek, katerih člani tvorijo večino kluba. Zadana e bila obveza, da bodo člani radio-amaterskega, avto-moto in letalskega krožka obiskovali ustrezne tečaje, in da bodo položili čim prej osnovne izpite. Brodarji, za katere je sezona že minila, bodo pričeli z zimskim treningom v telovadnici. Upravni odbor si je postavil nalogo, da bo zjel v klub tehnike čim večje število dijakov. Tako bodo dijaki ptujске gimnazije dokazali, da se zavedajo velikega pomena ljudske tehnike pri izgradnji naše socialistične domovine. C. n.

K o k o l Anton, rojen 1919. leta, je ključavničarski mojster in funkcionar

sindikalne podružnice tovarne glinice in aluminija v Strnišču.

Je trikratni udarnik, večkrat pohvaljen in nagrajen ter je v prvi v tovarni odlikovan z Medaljo dela.

Z raznimi iznajdbami in izboljšavami pri delu je mnogo doprinesel k pospešitvi gradnje tovarne in k dvigu strokovnega kadra.

Po strokovnem in političnem delu spada v vrsto vzglednih delavcev v Strnišču.

*

Renko Konrad, rojen 1910. leta, ključavničarski in kovaški pomočnik v tovarni glinice in aluminija v Strnišču, je bil doslej dvakrat nagrajen in enkrat

pohvaljen zaradi marljivosti in samoiniciativnosti pri delu. Je vsestransko vreden in požrtvovalen strokovni in politični delavec v Strnišču.

*

Miklavc Ivan, rojen 1898. leta, je strojni ključavničar in železostrugar v tovarni stroji v Majšperku.

Precizna dela, ki so jih preje izvrševali razni naročniki strokovnjaki, izvršuje sedaj tov. Miklavc sam. Precizne osi za transmisije, batni obroči in nešteto drugih stvari so njegovo delo.

Pri montaži osi za transmisijo je bil nepretrogoma 78 ur na nogah. Opravil je parnevalne zastoje v tovarni. Vsa material je izbral med odpadlim železom ter s tem prihranil ogromne vsote denarja. Na stružnici oblikuje vse mogoče dele, pa najsi bodo to zobata kolesa, osi, deli za črpalke in slično. Je vnet sindikalni delavec, iskren in priljubljen tovarš v Majšperku.

Kodrič Terezija, roj. 1905. leta, iz Ptujja, širi partijski in frontni tisk v Ptujju od leta 1946 dalje. Dnevno obide vse mesto ter razproda med drugim me-

sečno 2000 do 2500 izvodov »Našega dela«. Mnogim potnikom po železnici in na avtobusih je pripomogla, da so lahko čas potovanja izrabili za čitanje.

*

Perko Ivanka, roj. 1905. leta, je delavka v tovarni volnenih izdelkov v Majšperku.

Je trikratna udarnica. Je mati šestih otrok, kljub temu pa se je v prostem

času mnogokrat izkazala pri prostovoljnem delu. Je članica sindikata in AFZ. Svojim otrokom je zgledna mati, so-delavkam pa nesehlična tovarišica.

Sentak Marija, roj. 1922. leta. Je štirikratna udarnica v tovarni volnenih izdelkov v Majšperku.

Pri enodnevnem medsebojnem tekmovanju se je izkazala kot prva in najboljša delavka celotnega kolektiva ter

je presegla normo za 70%. Je hči malega posestnika, ki ima še več sester in bratov. Vsi so znani kot marljivi delavci. Je članica sindikata in OF. Pri delu je vedno marljiva, natančna in vestna.

Dolžnikom naročnine

Naročnikom, ki so nam dolžni naročnino, razpošiljamo čekovne položnice in jih prosimo, da svoje obveznosti napram tisku Osvobodilne fronte, takoj poravnajo. Na položnicah je označen dolžni znesek in časovno obdobje, za katerega naročnina še ni poravnana.

Smatramo, da bodo naši naročniki razumeli važnost rednega izhajanja tiska Osvobodilne fronte in zaradi tega ne bodo dovolili, da bi jih morali za naročnino ponovno terjati ter jim ustaviti pošiljanje lista. — Uprava.

Velika ocenjevalna vožnja motorjev v Ptujju

Ptuj, nedelja, 23. oktobra. V okviru gospodarske razstave je priredilo danes popoldan Avto-moto društvo Ptuj veliko ocenjevalno vožnjo motorjev.

Tekmovanja so se udeležili vozači iz Ptujja, Maribora, Celja in Varaždina. Tekmam je prisostvovalo tudi gorski prvak Slovenije Ruda Breznik, ki pa zaradi poškodbe na nogi ni mogel nastopiti. Razveseljivo dejstvo je, da je tekmovalo tudi nekaj mladincev, ki so pokazali že velik napredek. Tako je treba omeniti mladince Vesenjaka Stanka s sovozačem, ki je s sigurno vožnjo na motorju 600 ccm s prikolico dosegel lep uspeh in napredek. Številno občinstvo je navduših motorist Madžarič, prav tako na motorju 600 ccm s prikolico, ki je v izdržljiv in vztrajni vožnji zaslužen dosegel prvo mesto, posebno če pomislimo na dejstvo, da je na ostrem ovinku ob razstavnem prostoru pri Mladiki padel, ker je vozil s preveliko brzino. Madžarič je prvak Jugoslavije na motorju 600 ccm in je bil drugi na pravkar minulih dirkah v Opatiji. Lep uspeh sta dosegla tov. Bojanovič, komandir Narodne milice v Ptujju, ki je na motorju 350 ccm dosegel drugo mesto in Meško, Ptuj, na motorju 98 ccm, ki mu je bilo priznano tretje mesto.

Vsi tekmovalci so morali prevoziti dva kroga po 20 km. Teren je bil težek

in je včasih peljal tudi po kolovozih in tako zahteval od vozačev veliko pozornost, izdržljivost in mnogo spretnosti. Tekmovanju je prisostvovalo 1500 gledalcev. Prav tako so pozdravljali tekmovalce ob vsej poti številni gledalci. Po tekmovanju je bila najboljšim tekmovalcem razdeljena lepa darila.

Na koncu je treba grajati prireditelje, ki niso poskrbeli za zadovoljivo rediteljsko službo in je veld tega prišlo do manjše nesreče na škodo vozačev. Opomniti je treba, da se ravno vsled malomarnosti varnostne in rediteljske službe dogajajo na dirkah največje nesreče in je zato treba take pomanjkljivosti čim preje odstraniti. Na splošno pa je prireditev uspela. Ljudstvo pričakuje še več podobnih tekem v Ptujju.

Tehnični rezultati so naslednji:

1. mesto Madžarič z sovozačem na motorju 600 ccm. 1. točka.
2. mesto Bojanovič (Ptuj) na motorju 350 ccm. 2 točki.
3. mesto Meško (Ptuj) na motorju 98 ccm. 3 točke.
4. mesto Vesenjak (Ptuj) na motorju 600 ccm s prikolico. 4 točke. K. E. K. E.

Delegati gasilstva iz bratskih republik ob priliki ogleda gasilskih naprav v Ormožu

Stroj, ki v eni minuti izkoplje, prenese in natovori tona premoga

Po načrtih mehanika Nikole Ivaza iz rudnika »Siverič« so konstruirali in spuščili v pogon stroj za kopanje, prenos in natovarjanje premoga. Na načrtu za stroj je Ivaz delal okoli 6 mesecev, nato pa začel izdelovati stroj. Za izdelavo novih delov je Ivaz porabil stare tankovske gosenice, druge dele starih tankov, kolesa razbitih rudarskih vagonetov in podobnega materiala.

Po treh mesecih naporega dela je bil stroj izgotovljen in spuščen na poizkusno delo. Medtem ko zobati kopači stroja kopljejo, mečejo lopate stroja premog na tekoč trak, gosenice pa pomikajo stroj naprej. Pri poizkusu so se pokazale neke manjše napake stroja, ki jih je pa Ivaz takoj odpravil. Ivaz je na koncu tekočega traku stroja postavil rešetke, ki odstranjujejo prah od premoga, ki se natovarja direktno v vagonete.

Novo konstruiran stroj nadomešča delo 60 rudarjev v eni minuti. Stroj izkoplje v eni minuti, prenese, prečisti in

natovori 1000 kg premoga. »Kombajn«, kakor rudarji imenujejo Ivazov stroj, lahko koplje v širini rova. Lahko ga uporabljajo za prenos raznega materiala, za bagerovanje v lukah, kanalih in za druga podobna dela.

Izdelava »kombajna« je enostavna, vse dele lahko izdelajo naše tovarne.

Rudnik »Raduša« je dosegel letni plan

Delovni kolektiv rudnika »Raduša«, je proslavil svojo največjo delovno zmago v tretjem letu petletke: tekmujoč za visoko storilnost dela so rudarji »Raduše« 15. oktobra dva in pol meseca pred rokom in en in pol meseca pred dano obvezo dosegli letni plan proizvodnje.

Dopisujte

v »Naše delo«

M. Iljin

Priroda in ljudje

ZGODOVINA RŽI

Na kabulskem trgu lahko proučujemo vso zgodovino rži. Tudi rž je doma iz Afganistana.

V svoji domovini rž nima nobenega ugleda. V Kabulu krmljuje z ržjo konje. Ničje je ne seje, ničje ne skrbi zanjo. Seje se sama. Niti imena nima svojega. Imenujejo jo »gendumdar«. Gendum je pšenica Gendumdar pa je tisto, kar je med pšenico. Tako imenujejo rž zato, ker raste tu na poljih skupaj s pšenico. Raste kot plevel in velja za plevel.

A kako je to mogoče, da se rž sama seje? Seje se tako kakor vsak plevel, kakor na primer samosevec, ki prerašča naša polja. Zrel klas se osiplje in poseje tla okoli stebela. Ko pride čas za žetev pšenice, so polja že posejana z rženim zrnjem. Pred oranjem gredo ljudje na polje in ga pometajo kakor sobo, odmetavajo plevel A ne da se tako lahko pregatni. Na tisoče zrn tličj skritih v zemlji. Ko prideš gledat polje, vidiš, da na njem spet ni zrasla pšenica, ampak mešanica pšenice in rži.

Kako pa je prišlo do tega, da je postala rž, ki je v svoji domovini le plevel, pri nas in v drugih deželah skoraj poglavitno žito?

Če hočemo to razumeti, moramo iti iz Kabula v gore.

Čim višje pridemo, tem hladneje je. Na gorah v višini 2500 metrov pšenice že ni več. Na poljih raste samo rž. Pšenica ne prenese mraza, pozebe, rž pa je odpornejša in ostane.

Prav isto se je zgodilo tudi pri nas na severu. Z juga je prišla pšenica. Skupaj z njo se je prithotapila tudi rž.

Človek je posejal obe. Pšenica je pozebla, rži pa se ni zgodilo nič. A kako je prišlo do tega, da se je krhka, osipajoča se rž spremenila v našo trdno, žetveno rž?

To se je zgodilo takole: Med številnimi vrstami rži so v Afganistanu tudi trdne vrste. Na poljih rastejo skupaj pšenica, krhka in trdna rž. Ob žetvi je krhka rž že vsa na tleh.

naše — krompir z vsem svojim sorodstvom.

Rod Solanum ima zelo zanimivo zgodovino. Kmalu po odkritju Amerike je prinesel neki popotnik v Evropo kot največjo redkost nekaj krompirčkov. Bilo jih je malo, vsi so našli prostor v žepu njegove suknje. Ti krompirčki niso bili najboljšje vrste. Indijanci v gorah Južne Amerike so poznali tudi boljše vrste.

A ta vrsta je imela več sreče kakor druge. Preplaval je ocean in se za stalno naselila v Evropi. Na vseh krompirjevih poljih Evrope rastejo danes potomci teh prvih krompirčkov-emigratorov. Iz Evrope so se razselili po vsem svetu, prišli so tudi v Severno Ameriko. V Združenih državah so jedli ljudje krompir, ki je dvakrat preplaval ocean. V domovino krompirja sta odšla sovjetska učenjaka Juzepčuk in Bukasov. V gorah Peruja, Bolivije in Čileja sta odkrila še dvanajst novih vrst krompirja in številne podvrste vsake od teh vrst.

Razen krompirja sta nam pripeljala še obilo drugih »amerikancev«: tisoče vzorcev koruske, fižola, kavčukovca, bombaževca, kakaovca — cele zaboje rastlin, o katerih nismo še nikdar čuli. Kdo ve, kaj so čajota, uljuku, kubio, arakača, papaja, anona in sapota?

Anona na primer daje plodove, ki so podobni banani in ananasu, a so še okusnejši, slajši in sočnejši. Plodovi sapote spominjajo po okusu na rumeniak s sladkorjem. Papaja je drevo, na katerem rastejo melone v grozdih.

Iz številnih dežel — iz Abesinije, Perzije, Kitajske, Japonske, Mongolije, Maroka, Alžira, Egipta, Sirije, Palestine, Španije, Portugalske, Italije — od vsepovsod so se zbirale rastline v Sovjetski zvezi.

UBSODA PRISELJENK

Čemu so se rastline zbirale? Čemu so jih raziskovalci s tolikim trudom nabavili? Ali morda zato, da bi jih posušili in položili v steklene omare v znamenitih kabinetih in muzejih?

Ne, tem rastlinam je bila namenjena drugačna usoda: ne umreti, ampak živeti, poseliti z otroki, vnuki in pravniki

milijone hektarjev in se poženiti z najboljšimi med našimi rastlinami.

V ta namen pa je morala vsaka rastlina iz svetovne zbirke najprej prebiti preizkušnjo.

Sovjetski učenjaki so morali opraviti veliko, važno delo: preučevati so morali svetovno zbirko, vse rastline posejati in posaditi, opazovati in preiskati, kako rastejo, in iz tisočev izbrati najboljše. In to delo je bilo treba opraviti čim hitreje. Od vsepovsod so prihajale zahteve in naročila.

Od dolenje Volge so pisali: pošljite pšenico, ki dobro prenaša sušo! Iz Arhangelska so zahtevali: dajte nam tako povrtnino, ki ji ne škoduje mraz! Krimu in Kavkazu je bila potrebna taka trta, ki ji ni nevarna trna us.

Žitnim sovhozom je bila potrebna pšenica s krepko slamo in s klasjem, ki se ne osiplje, da bi jo lahko brez izgub želi s »kombajni«, to je s stroji, ki hkrati žanjejo in mlatijo. Velekuhinjam je bil potreben krompir pravilne okrogle oblike, da bi ga lahko lupile s stroji. In vsi so hoteli imeti take rastline, ki dajejo obilen plod s čim več dragocenimi hranilnimi snovmi.

Vse te zahteve in naročila je bilo treba izpolniti. A premagati je bilo treba prejšnje težave. Priseljene rastline, ki so se doma v svojih domovinah počutile sijajno, so pri nas, na naših tleh in v našem podnebju pogosto hirale in ginile. Treba je bilo izbrati za vsakega gosta tla in podnebje po njegovem okusu. Pa tudi to ni vselej pomagalo.

Marsikdaj je kazalo vse dobro in je bilo za vse preskrbljeno, pa se gost vendarle ni počutil dobro. Znamenita vrsta pšenice »marquis«, s katero so posejana skoraj vsa pšenična polja v Združenih državah, je pri nas shirala, ni prebila preskušnje.

Marsikdaj pa se je iztekla stvar dobro. Krompir na primer, ki mu je domovina blizu ekvatorja, se je počutil pri nas kakor doma šele za tečajnikom.

Treba je bilo z vsako vrsto delati poskuse.

GEOGRAFSKI POSKUSI

Doslej smo poznali samo kemične in fizikalne poskuse, o geografskih nismo

nikdar slišali. Sedaj pa smo uvedli tudi take poskuse. Vršijo se v naši deželi na sto in sto poljih.

Tam, kjer ljudje spreminjajo geografijo, morajo delati tudi geografske poskuse.

Ti poskusi so taki: vsejejo na primer sto vzorcev pšenice na gori Aj-Petri na polotoku Krimu. Drugih sto prav takih vzorcev vsejejo prav tako na Krimu, pa ne na gori, marveč spodaj ob morju — v Nikitskem parku. Pogoji so na obeh krajih popolnoma enaki, tla so enaka in dolžina dneva je ista. Razlika je le v tem, da je na gori hladno, spodaj pa toplo.

Semena vzklijejo in učenjaki začno opazovati, kako pšenica raste, kje uspeva bolje in kje slabše. Tako dela pšenica izpit glede vročine in hlada. Prav tak izpit lahko napravimo tudi na severu, za tečajnikom, kjer so poleti dnevi znatno daljši kakor na Krimu. Sto vzorcev vsejejo na prostem, sto pa v rastlinjaku. Tudi tukaj so enaki vsi pogoji razen enega: v rastlinjaku je toplo, na prostem pa hladno. Tu dela pšenica izpit glede vročine in hlada pri dolgem dnevu.

Take skušnje morajo prebiti vse rastline, ki so prišle k nam iz daljnih dežel. In šele tedaj, ko napravijo izpit, jim lahko damo pravico bivanja in državljanstva v Sovjetski državi.

Na stotisoče rastlin je delalo skušnje, napravilo pa jih je le malo. Po izpitu je bilo treba pogosto ugotoviti, da niti ena rastlina določene vrste ni odgovorila na vsa vprašanja.

Neka rastlina je na primer častno prebila izpit glede odpornosti proti mrazu, padla pa je glede odpornosti proti boleznim.

Druga je sijajno premagala boleznin, a je pozebla že pri prvem mrazu.

Izpitni so bili težavni, vprašanj je bilo mnogo. Rastline so padale druga za drugo kakor učenci, ki so vso zimo le narili.

Kaj je bilo početi? Zaključek je mogel biti samo eden: če na vsem svetu ni najti ustreznih vrst, jo je pač treba ustvariti.